

Cicle de conferències

La càmera domèstica. Històries de la fotografia *amateur*

Dirigit per Núria F. Rius

KBr

Fundación **MAPFRE**

Aquest cicle té com a objectiu abordar diferents contextos i usos històrics de la fotografia *amateur*, és a dir, aquella que comprèn la fotografia que es fa al marge de l'àmbit professional i artístic, sense que això impedeixi que pugui ser valorada econòmicament o tenir presència als circuits de l'art i la fotografia artística.

La premissa de partida d'aquest cicle és que el concepte d'amateurisme va constituir un dels fonaments sobre els quals es va gestar la fotografia, i es va convertir en un factor destacat en la història d'aquest mitjà. Com a part de la democratització dels coneixements artístics propis de la modernitat, la fotografia va esdevenir accessible per a diversos grups socials, cosa que va contribuir al seu creixement. L'anàlisi d'aquest fenomen contribueix a interpretacions més diverses i complexes de la història de la fotografia, considerant factors com usuaris, gèneres, circuits i utilitats. Això s'aconsegueix mitjançant una perspectiva interseccional que amplia i tensa el model tradicional de «la història de l'art de la fotografia», parafraçant Christopher Phillips (1982).

Aquest cicle reuneix investigadors de diversos àmbits acadèmics per aprofundir en les característiques que defineixen la fotografia *amateur*, tractant la seva escala massiva i la seva dimensió relacional. Així mateix, es proposa comprendre'n l'ús, la funció i l'impacte en diferents contextos socials i culturals mitjançant la presentació de casos d'estudi.

Dates
5, 6, 7, 12, 13, 14 i 19
de març de 2024

Hora
19 h

*S'oferirà servei
d'interpretació simultània
en castellà en els casos en
què la intervenció es faci
en una llengua estrangera.*

kbr.fundacionmapfre.org

05.03 2024 **María Rosón**
Una història d'amor dins d'una història: fotografia personal fins al desenvolupisme (1940-1960)

Presencial i online

Com va argumentar Theodor Reik, les històries d'amor, genuïnament, no existeixen, perquè la història de qualsevol amor es troba immersa en una altra història i és precisament aquesta altra la que interessa descobrir. La pràctica fotogràfica de la gent comú dona compte d'aquest tipus de relats. A través de la col·lecció de Manel Montal i María Luisa Gal·la, dipositada en el Museu Valencià D'Etnologia, ens endinsarem en una intensa relació epistolar en què els reversos de les imatges són tan importants com els anversos: l'intercanvi de fotografies dedicades en els festes, els retrats de grups familiars, la poesia... També hi ha històries de migració, de distància, de necessitats materials i afectives, històries pròpies del desenvolupisme franquista que s'expressen a través de la fotografia.

María Rosón (Madrid, 1982) és professora d'Història de l'Art Contemporani a la Universitat Complutense de Madrid. Interessada pel que és popular, lleig, cursi o excessiu, és historiadora d'àlbums fotogràfics personals. Les seves recerques connecten la cultura visual i material del segle XX espanyol amb perspectives dels feminismes interseccionals, les memòries i els arxius dissidents. Ha treballat a la Universitat Autònoma de Madrid, on es va doctorar; al Departament de Col·leccions del Museu Nacional Centre d'Art Reina Sofia, i a la Universitat de València. Entre les seves publicacions destaca *Género, memoria y cultura visual en el primer franquismo (materias cotidianas, más allá del arte)* (Ediciones Càtedra, 2016), així com nombrosos articles sobre la fotografia espanyola durant la postguerra, el franquisme i la Transició.

06.03 2024 **Beatriz Pichel**
Fotografia amateur, emocions i experiències de guerra

Presencial i online

El 1916, Kodak anunciava la seva Vest Pocket com la «càmera del soldat». Malgrat la petita mida de les fotografies, Kodak assegurava que aquestes imatges fixarien records tan nítids com la realitat mateixa. Subratllava així el paper que la fotografia podia complir no sols en la construcció de records, sinó en la mateixa experiència de la guerra. Aquesta conferència planteja precisament com les pràctiques de fotografia *amateur* van donar forma a l'experiència de la Primera Guerra Mundial. Tot centrant-nos en les relacions emocionals que soldats i infermeres van establir amb els seus companys, el paisatge o l'enemic a través d'accions com fer fotos, posar per a la càmera, organitzar fotografies en àlbums i, fins i tot, enviar fotos a la premsa, mostrarem l'impacte que la fotografia *amateur* va tenir en la vivència de la guerra al segle XX.

Beatriz Pichel (Madrid, 1984) és docent al Centre de Recerca d'Història fotogràfica de la Universitat De Montfort, al Regne Unit. És autora del llibre *Picturing the Western Front. Photography, practices and experiences in First World War France* (Manchester University Press, 2021) i de nombrosos articles sobre història de la fotografia, història de la medicina i història de les emocions. Actualment està desenvolupant un projecte sobre ètica de la fotografia mèdica al segle XIX.

07.03 2024 **Mónica Alonso**
Habitar el present. Fotografia domèstica, afectes i poètiques de la resistència en la postguerra

Presencial i online

Després dels anys de l'autarquia, marcats per una enorme disminució de la fotografia autoproduïda, la dècada de 1950 va veure ressorgir a Espanya la fotografia en l'àmbit domèstic. Les instantànies, que a poc a poc van tornar als àlbums familiars, semblaven la materialització simbòlica del desig de dones i homes —immersos, després de la guerra, en una realitat violenta i complexa— d'habitar el present i recuperar la normalitat. O, almenys, d'escenificar-la. En aquest context, es proposa un dens viatge per les fotografies domèstiques d'una comunitat derrotada per a la qual la vida s'havia convertit en una aparença, en què les seves pròpies imatges eren una mena de disfressa. Aquest recorregut per les fotografies i el que es fa amb aquestes permetrà cartografiar geografies íntimes, reconèixer algunes resistències subtils i reconstruir una economia d'afectes que multiplica els usos i significats de les fotografies, que ajuden els qui les posseeixen i hi apareixen a continuar vivint i a donar sentit a una experiència que sovint els supera.

Mónica Alonso Riveiro (Logronyo, 1982) és periodista, llicenciada i doctora en Història de l'Art i docent a la Universitat Nacional d'Educació a Distància (UNED). Les seves principals àrees d'interès són la teoria de la fotografia, la cultura visual i material, i els estudis de memòria. Les seves recerques analitzen la relació entre imatge, experiència i memòria, amb especial atenció a les fotografies domèstiques de la comunitat republicana, a les quals ha dedicat la monografia *Habitar la imagen. Fotografía doméstica y poéticas de la resistencia en la posguerra* (GENDEAC, 2022).

12.03 2024 **Pedro Vicente**
Narratives domèstiques. L'àlbum de família i els seus usos, reusos i reciclatges en les pràctiques artístiques contemporànies

Presencial i online

En els darrers anys l'àlbum de família s'ha convertit en font d'inspiració, referència i matèria primera per a nombrosos creadors visuals, fins al punt que es podria dir que constitueix gairebé un gènere propi dins de l'art contemporani de finals del segle XX i principis del XXI. Aquesta conferència aborda la rellevància de diferents projectes d'artistes contemporanis entorn dels àlbums familiars, analitzant com els seus treballs mostren la transcendència de l'àlbum en la construcció de les nostres identitats individuals i col·lectives, com a transició del que és privat al que és públic. Aquestes relectures desborden els límits formals i conceptuals del mateix àlbum de família des d'un punt de vista discursiu, crític i poètic, en subverteixen les narratives dominants i ofereixen a aquests creadors la possibilitat de construir noves formes de representar-se a si mateixos i d'expressar la seva pròpia versió i visió del món.

Pedro Vicente (Terrassa, 1968). Doctor en Belles Arts, és professor de fotografia a la Facultat de Belles Arts de la Universitat Politècnica de València i director del màster universitari en Fotografia, Art i Tècnica de la mateixa universitat. Des de l'any 2011 dirigeix VISIONA/HU, Programa de la Imagen organitzat per la Diputació d'Osca. Ha editat els llibres *Àlbum de familia: (re)presentación, (re)creación e (in)materialidad de las fotografías familiares* (La Oficina de Arte y Ediciones, 2013) i *Àlbum de familia y prácticas artísticas* (Diputación Provincial de Huesca, 2018), i ha comissariat nombroses exposicions entorn de l'àlbum de família dins del programa VISIONA/HU.

**13.03
2024** **Elizabeth Edwards**
**Fotògrafs aficionats: societat civil,
intercanvi social i béns comuns
a Gran Bretanya 1880-1920**

Presencial i online

En aquesta conferència, Elizabeth Edwards sosté que les societats fotogràfiques *amateurs* de finals del segle XIX i principis del XX es poden entendre com a xarxes d'intercanvi social en les quals es transmetien coneixements fotogràfics, i que van contribuir de manera activa i productiva al bé comú de la societat civil. Partint del seu treball sobre l'estudi fotogràfic i ampliant-lo, Edwards defensa que els fotògrafs aficionats constituïen una mena de comunitat emocional reunida entorn d'un lloc, una pràctica i un capital cultural en participar en els espais de la imaginació històrica i ciutadana. En particular, la xerrada se centra en el paper de la fotografia *amateur* en espais amb valor educatiu i de millora pública, com ara biblioteques, museus i exposicions locals, que van permetre l'accés massiu a les fotografies. Els fotògrafs aficionats operaven en múltiples fils entreteixits de consciència local com a part essencial del capital cultural local.

(Conferència impartida en anglès amb traducció simultània al castellà)

Elizabeth Edwards (Carlisle, 1952) és antropòloga visual i històrica i professora emèrita de Fotografia Històrica a la Universitat De Montfort i professora honorària al departament d'Antropologia del University College de Londres i a la Universitat de Durham. El seu treball gira al voltant de les pràctiques socials de la fotografia en un ampli ventall de temes, que inclouen el colonialisme, la imaginació històrica i els museus. Les seves monografies més recents són *The Camera as Historian: Amateur Photographers and Historical Imagination 1885-1920* (Duke University Press, 2012) i *Photographs and the Practice of History: a short primer* (Bloomsbury Academic, 2022).

**14.03
2024** **Christian Joschke**
**Fotografia vernacle, domèstica i
amateur. Reformulant les pràctiques
de la imatge als segles XIX i XX**

Presencial i online

Durant més de vint anys, el concepte de «fotografia vernacle» ha envoltat el mercat, les pràctiques dels artistes i el negoci de les exposicions en la fotografia. Adoptada pel gust per la producció popular i no artística, la idea de «vernacle» que hem manllevat del camp dels estudis americans encara manca d'una definició científica. D'una banda, ha obert les fronteres de la història de l'art i ha permès que les produccions visuals populars siguin considerades objecte d'una anàlisi cultural; de l'altra, ha atret un públic més ampli i el mercat de l'art sense donar-los accés a les categories d'anàlisi sociològica. Aquesta conferència pretén redefinir els conceptes utilitzats per qualificar les pràctiques fotogràfiques a finals del segle XIX i inicis del XX.

(Conferència impartida en francès amb traducció simultània al castellà)

Christian Joschke (Múnic, 1975) és professor d'Història de l'Art a l'Escola Nacional Superior de Belles Arts de París i coeditor de la revista *Transbordeur. Photographie histoire société*, publicada per Éditions Macula. Ha publicat articles sobre història de la fotografia en revistes com *La Revue de l'art*, *Les Actes de la recherche en sciences sociales* i *Études photographiques*, i el llibre *Les Yeux de la Nation. Photographie amateur et société dans l'Allemagne de Guillaume II (1888-1914)* (Les presses du réel, 2013). Actualment treballa en la publicació d'un llibre sobre el moviment de la fotografia obrera alemanya durant el període d'entreguerres.

**19.03
2024** **Geoffrey Batchen**
**Fotografia amateur,
una història d'amor**

Presencial i online

En *La càmera lúcida*, Roland Barthes analitza les arrels de la paraula *amateur*, els seus fonaments en l'amor. *L'amateur*, afirma, és aquell que estima alguna cosa. No obstant això, Geoffrey Batchen sosté que els fotògrafs *amateurs* no es mouen per amor, sinó per por: per la por de la pèrdua de la memòria, dels éssers estimats, de la vida mateixa. Fer una foto és un acte de fe en un més-enllà, un gest fet en una època altrament laica. No obstant això, aquest gest no es limita al fotògraf aficionat. Pot percebre's en certes fotografies encarregades per clients a fotògrafs professionals, fotografies que permeten a l'aficionat obligar els estudis a obeir les seves instruccions i a expressar sentiments vernacles. La conferència se centra en algunes d'aquestes pràctiques en un esforç per entendre millor la fotografia com una mena d'història d'amor.

(Conferència impartida en anglès amb traducció simultània al castellà)

Geoffrey Batchen (Melbourne, 1957) és professor d'Història de l'Art a la Universitat d'Oxford. Recentment ha comissariat dues exposicions per a la Biblioteca Bodleiana: *A New Power: Photography in Britain 1800-1850* i *Bright Sparks: Photography and the Talbot Archive*. És autor de diferents llibres, com ara *Burning with Desire: The Conception of Photography* (The MIT Press, 1997), *Apparitions: Photography and Dissemination* (Power Publications / Academy of Performing Arts in Prague AMU Press, 2018), *Negative/Positive: A History of Photography* (Routledge, 2021), *The Forms of Nameless Things: Experimental photographs by William Henry Fox Talbot* (Bodleian Library Publishing, 2022) i *Inventing Photography: William Henry Fox Talbot in the Bodleian Library* (Bodleian Library Publishing, 2023).

KBr

Fundación **MAPFRE**

Barcelona Photo Center